

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Добринка Чанкова - назначена със заповед на Ректора на ЮЗУ „Н. Рилски“ № 2839 от 04.11.2021г. за член на научното жури за публична защита на дисертационния труд на

Христина Веселинова Богиа

редовен докторант в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“

**на тема: „ПРИНЦИПЪТ НА ПУБЛИЧНОСТ В НАКАЗАТЕЛНИЯ
ПРОЦЕС: ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ТЕНДЕНЦИИ“**

за присъждане на образователната и научна степен **ДОКТОР** в Научна област

3. Социални, стопански и правни науки по Професионално направление 3.6

Право, научна специалност Наказателен процес

1. Кратки биографични данни за докторанта

Христина Веселинова Богиа е магистър по право, завършила е специалност "Право" в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“ през 2015 г. През 2017 г. е зачислена за редовен докторант по Наказателен процес в Катедра „Публичноправни науки“ на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“. След изпълнение на задачите по индивидуалния учебен план, през 2021 г. е отчислена с право на защита. На представения дисертационен труд по съответния административен ред е даден ход на публичната защита.

Христина Богиа е работила като юрисконсулт в „АПИС ЕВРОПА“, Фондация „Право и интернет“, заемала е и други длъжности в различни дружества.

Дейността, която е осъществявала в кратката си професионална кариера, се е отразила благоприятно при разработването на дисертационния ѝ труд.

Като студент и докторант Христина Богиа проявява засилен стремеж към непрекъснато развитие и усъвършенстване, научно-изследователска, проектна и други дейности, доказани с многобройни сертификати. Отличава се с добри комуникационни умения, умения за работа в екип и самодисциплина.

2. Оценка на научните и практически резултати и приноси в дисертацията

Дисертационният труд има за предмет класическия и същевременно винаги актуален основен принцип на публичност в наказателния процес. Отчитайки динамиката в развитието на обществените отношения, предизвикателствата и тенденциите пред публичността в наказателното съдопроизводство днес, докторантът е изготвил дисертабилен труд. В него задълбочено и всестранно са анализирани както националната регулация, така и относимите международни инструменти, а така също и практиката по приложението на този принцип. За подобно самостоятелно изследване има място в българската правна литература, още повече че принципът е разгледан във връзка с фундаментални правни концепции, като справедлив съдебен процес, защита правата на човека и др., а и с оглед развитието на технологиите.

Трудът представлява обемно изследване от 235 стр., включващо въведение, 4 глави, заключение и богата библиография на български и други езици. Демонстрирано е много добро познаване на материята. Правилно са открити значимите и актуални проблеми при интерпретацията на принципа на публичност в контекста на достъпа до информация, в т. ч. съдебна практика, защита на личните данни и охрана на частното пространство на личността и въвеждането на електронното правосъдие, дори пандемията COVID-19. Теоретичните изводи са фондиращи на практика на българските съдилища, Конституционния съд и Европейския съд по правата на човека. Взет е акт от добри практики в сравнителен план.

Във Въведението убедително е обоснована актуалността и значимостта на темата, както и поставените цели и задачи. Същевременно, в него се съдържат и

компоненти, характерни по-скоро за автореферата, съгласно утвърдената традиция - напр. структура на изследването, методология на научно-изследователската работа и др.

Глава първа закономерно е посветена на **правната рамка на принципа на публичност в наказателния процес**. Разгледани са основополагащи международни актове - универсални и европейски регионални - като Международния пакт за граждански и политически права, Европейската конвенция по правата на човека, Хартата на ЕС за основните права и др., а така също и националната регулация, съдържаща се основно в Конституцията, Наказателно-процесуалния кодекс, Закона за съдебната власт, Закона за защита на личните данни и др. Специално внимание е отделено на релевантните актове на европейското право – Директива 2016/680 относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления, Директива на ЕС 2016/343 относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство, Директива 2012/29/ЕС за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления (във връзка с ограничаване принципа на публичност) и приложението им в българската правна действителност. Обзорът е изчерпателен и детайлен.

Втората глава изследва **същността на принципа на публичност** в национален аспект, във връзка с принципа на устност и необходимостта от обществен контрол върху наказателното производство и предоставяне на информация на обществото. Логично, принципът е разгледан в неговото лоно - съдебната фаза. Направеният исторически анализ е полезен. Релевантната практика на ЕСПЧ способства за задълбочаване на изследването. Разгледани са многобройните измерения на принципа, както и някои хипотези на нарушаването му и последствията от това. Тук, а и в целия труд, докторантът демонстрира смелост, като критикува неправилни, според нея, решения във вътрешни актове и непосредствената дейност на съда или противоречива съдебна практика.

Глава трета е посветена на **изключенията и ограниченията на принципа на публичност в наказателния процес** и е особено ценна. Правилно се посочва, че

принципът на публичност не е абсолютен, като детайлно и изчерпателно са изследвани хипотезите на правомерно ограничаване на публичността в процеса - провеждането на съдебни заседания *in camera*, ограниченията, произтичащи от необходимостта от съблюдаване на презумпцията за невиновност, защитата на свидетел, запазването на държавната и други тайни. Особено и заслужено внимание е отделено на следствената тайна на досъдебното производство. Задочното производство, макар и относимо към темата с известна апроксимация, е представено пълно, като е проучена и практиката на ЕСПЧ за разглеждане на делата *in absentia*. Изследването би се обогатило, ако бе обследвана и актуалната юриспруденция на този съд, особено по дела срещу България, касаеща изявленията на прокуратурата и други държавни органи при публичното обявяване на информация за лицата по текущи производства, когато има законово задължение или е налице значим обществен интерес. Положително оценявам факта, че са изследвани новите ограничения, свързани с извънредната епидемична обстановка. Логичен предмет на анализ е и Решение № 13 от 2021 г. на Конституционния съд.

Четвъртата глава разглежда актуалните **предизвикателства и тенденции** в развитието и приложението на принципа на публичност, най-вече във връзка с електронното правосъдие, въвеждането на Европейския идентификатор на съдебна практика, Медийната стратегия на съдебната власт и др. Като добра практика е посочено използването на YouTube канал за излъчване на съдебни заседания на ВКС. Афинитетът на докторанта към съвременната проблематика, най-вече в областта на информационните технологии, е спомогнал за разработването на тази глава на високо професионално ниво.

Дисертационният труд завършва със заключение, в което в синтезиран вид са изведени най-важните изводи и препоръки.

Изложението е илюстрирано с добри графики. Направени са 386 бележки под линия. В библиографията е посочено, че са проучени 53 студии и монографии, 48 статии, 23 други източници /доклади, анализи/, 32 решения на български съдилища, вкл. на Конституционния съд и 26 решения на ЕСПЧ. Това свидетелства за добросъвестност и умения за работа с научен апарат. Не съм забелязала признаци на плагиатство.

Основната цел на автора е да идентифицира области, в които е нужна допълнителна хармонизация с международните стандарти и нови научни и законодателни решения относно принципа на публичност. Тази цел е изпълнена, но недокрай. Генерирани са 5 разумни и състоятелни предложения в тази насока, които обаче са останали на идейно ниво и имат пожелателен характер - напр. „Редът за организация, достъп и престой в съдебните зали да бъде уреден на национално ниво“ или „Въвеждане на механизъм за контрол и по-висока отговорност за лицата, които боравят с информация, представляваща следствена тайна“. Тези предложения би следвало да бъдат детайлирани и конкретизирани, за да могат да бъдат използвани непосредствено от законодателя.

В труда е отделено голямо внимание на Препоръка (2003) 13 на Комитета на Министрите на Съвета на Европа към държавите-членки за предоставяне на информация чрез медиите във връзка с наказателното производство и на нея са отделени почти 12 стр. - от 175 до 186. Намирам това внимание за заслужено, макар и в известна степен хипертрофирано. Анализът на препоръката е внимателен и прецизен, но както тук, така и в целия труд личното отношение на автора не е достатъчно добре експлицирано. За да има трудът по-ясен приносен характер, а не предимно коментарен и обобщаващ, е нужно авторската позиция да бъде откроена и съществуващото знание да бъде надградено със собствени тези, по-добре вербализирани.

Най-значимите **приноси в дисертацията** могат да бъдат обобщени така:

-Трудът „Принципът на публичност в наказателния процес: предизвикателства и тенденции“ е сериозно научно изследване, представляващо задълбочен теоретичен анализ и обобщение на редица дискусии в доктрината и практиката въпроси със законодателна, научна и практическа стойност

- В дисертацията е проследена историческата еволюция на принципа на публичност в наказателния процес, отчитайки социалния контекст и технологичните нововъведения от последно време

-В изследването са интерпретирани проблеми, които до момента не са били обект на разискване

-Извършен е щателен анализ на относимата съдебна практика на българските съдилища и юриспруденцията на Европейския съд по правата на човека

-Генерирани са идеи за усъвършенстване на законодателството и практиката, които отговарят на актуалните изисквания спрямо държавните органи, ангажирани с правораздаването по наказателни дела, и са в съответствие в европейското право и изискванията към държава-член на ЕС.

Публикациите по темата на дисертацията са 3 на брой - 2 на български и 1 на английски език и могат да се приемат за достатъчни. Като цяло, авторефератът е изготвен съгласно правилата.

3.Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят следните критични бележки и препоръки, някои от които вече релевирани, но останали несъобразени:

Структурата може да се оптимизира, за да се избегнат дублирания, като същевременно се постигне по-голяма яснота в заглавията на някои подразделения.

На места и в дисертацията, и в автореферата има фактологически неточности, някои от които касаят параметри на самия дисертационен труд. Констатира се твърде много технически и правописни грешки, които една езикова редакция би могла да отстрани.

Налице са множество повторения на базисно, константно установено и непротиворечиво знание по различни въпроси, например относно значението на последната дума на обвиняемия, тайната на съвещанието при постановяването на присъдата, и др. Стилът като цяло е разточителен и изложението следва да се кондензира. То е предназначено за специализирана аудитория, която не се нуждае от излишни обяснения.

Библиографските източници не винаги са пълно и коректно посочени, съобразно утвърдените стандарти - напр. тези в т. 54, 56, 58, 59 и др. от библиографията. Липсват важни реквизити, като дата и място на публикуване и др., има известна несистемност, вкл. и по отношение на собствените публикации.

Не всички източници са използвани в труда, голяма част са неотнормирани към материята.

Най-сериозната ми бележка е, че предложенията *de lege ferenda* би следвало да бъдат по-пълно артикулирани, за да бъдат наистина полезни и съобразени. Така би се повишила практико-приложната стойност на изследването.

Авторефератът може да бъде изготвен в по-стегнат вид и не следва да се възпроизвежда в дисертацията.

Тези критични бележки не разколебават цялостната ми положителна оценка за труда и вложените усилия, а само целят да го подобрят при работа върху него за в бъдеще.

4. Заключение

В дисертацията се съдържат достатъчно теоретични обобщения, изводи и идеи, представляващи принос с научен и приложен характер, които обогатяват наказателно-процесуалната теория. Затова считам, че представеният труд покрива изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Н. Рилски” относно присъждане на ОНС „Доктор”.

Ето защо давам на дисертационния труд на докторант Христина Веселинова Богиа положителна оценка и считам, че тя следва да получи образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 3.6 Право /Наказателен процес/.

29.11.2021

Рецензент:

Проф. д-р Добринка Чанкова